

siirtosuunnitelmaa

Varhainen tieto maatalous-metsätieteellisen tiedekunnan suunnitelmasta laajentaa elintarviketieteiden opetusta ja tutkimusta löytyy professori Saurion vuonna 1956 tekemästä kantelusta. Selkeät maininnat kotitaloustieteiden soveltavuudesta paremmin erillisen ammatillisen korkeakoulun kuin Helsingin yliopiston oppiaineiksi löytyvät puolestaan yli kymmenen vuotta vanhemmista virallisista teksteistä. Asian toivat esille professorit Cederberg ja Simola kevättalvella 1944. Kotitalousopetuksen omaleimaisuus korostui erityisesti professori Simolan lausunnossa. Professori Simola toivoi nimenomaan kotitalouskorkeakoulun perustamista. Professori Saurion lausuma ja professorien Cederberg ja Simola lausumat, jotka molemmat liittyvät vuonna 1943 Helsingin yliopiston konsistorin asettaman komitean mietintöön ja mietinnöstä konsistorissa käytyyn keskusteluun, on eroteltu seuraavassa tekstissä kahdeksi alaluvuksi.

Professori Sauriolta:

Keväällä 1956 kodin taloustieteen professori Elli Saurio laati kantelun Helsingin yliopiston kanslerille. Kantelukirjelmä, joka oli allekirjoitettu 24. toukokuuta 1956, käsitti kymmenen täyteen kirjoitettua sivua. Kantelussa oli kokonaista 46 liitettä! Kopio kantelukirjelmästä on talletettu Elli Saurion yksityisarkiston yhteyteen Kansallisarkistoon. Kantelussaan professori Saurio mainitsee elintarviketeknologiaa koskevan suunnitelman, josta hän oli saanut vihiä viitisen vuotta virassa oltuaan:

Tiedekunnassa ehkä jo kauankin ollut elintarviketeknologiaa koskeva suunnitelma tuli ensi kertaa tietooni vähän ennen joulua 1954 Viikissä pidetyssä neuvottelussa, jossa rehtori Ravilalle oli määrä esitellä kotitalousopetuksen kehittämistä koskevia suunnitelmia. Vararehtori Kivisen ohjetta noudattaen sovimme etukäteen mitä esittäisimme, ”koska rehtorin läsnä ollessa ei sopinut esittää eriäviä mielipiteitä”. Esityksinämme olivat Viikin ruokalan ottaminen opetustarkoitukseen, kodin teknologian oppituolin tarpeellisuus opetuskeskukseksi täydentäjänä sekä kodin tutkimuslaitoksen sijoittaminen Viikkiin opetuskeskukseen tueksi. Hämmästykseni kuitenkin prof. Roine ja Vartiovaara, joilla oli puheenvuoronsa ennen minua, esittivät, että Tiedekuntaan olisi saatava teollisuusagronomilinja ja sitä varten perustettava elintarviketeknologian oppituoli ja elintarviketeknologinen tutkimuslaitos sekä ravintokemian oppituoli muutettava biokemian oppituoliksi.¹

Myöhemmin professori Saurio oli kuullut lisää yksityiskohtia teollisuusagronomilinjasta. Kantelussaan professori Saurio ilmaisi ihmettelynsä salassa tapahtuvaa suunnittelua kohtaan:

Kun Tiedekunnassa jokin aika sitten oli esillä kysymys apulaisprofessorien virka-asemasta, professori [Unto] Vartiovaara kertoi suunnitelmissa olevan, että teollisuusagronomilinjaa varten saataisiin apulaisprofessori mikrobiologiaan, maanviljelyskemiaan ja ravintokemiaan. Kodin taloustieteen taholta ei ole koskaan asetettu esteitä muiden tieteiden kehitykselle. Olen myös suhtautunut myönteisesti elintarviketeknologiaan sinänsä. Marraskuisessa [1955] keskustelussa sanoin professori [Erkki] Kiviselle, että käsitykseni mukaan kaikki hyvät ja oikeat asiat ovat sopusoinnussa keskenään, mutta ihmettelyä herättää se salamyhkäisyys, jolla tätä asiaa ajetaan. Mikäli elintarviketeknologiassa aiotaan peittää kodin teknologia tai päinvastoin, en voi sitä hyväksyä.²

Merkittävää on, että ravintokemian professori Paavo Roine ja mikrobiologian professori Unto Vartiovaara yhteistoimin esittävät suunnitelman ravintokemian oppituolin muuttamiseksi biokemian oppituoliksi. Kotitaloustieteiden puolestapuhujana tunnettu professori Vartiovaara³ ja kotitalouspro-

¹ Kansallisarkisto / Elli Saurion yksityisarkisto / 5. Kansio / 5. alakohta: Elli Saurion kantelu 24.5.1956, s. 7.

² Kansallisarkisto / Elli Saurion yksityisarkisto / 5. Kansio / 5. alakohta: Elli Saurion kantelu 24.5.1956, s. 7–8.

³ Kun maatalous-metsätieteellinen tiedekunta laajeni kotitaloustieteiden jälkeen seuraavaksi elintarvikealalle, keskustelua käynnisti tälläkin kertaa Unto Vartiovaara ja Agronomien Yhdistys ehdotti neuvottelua vuonna 1954. Yhdistys panosti elintarvikealaan myös kurssein. Mäkisen mukaan professori Vartiovaara osallistui alusta alkaen yliopistollista

fessori Roine eivät ehkä sittenkään olleet täysiveristä ”kotitalousväkeä”. – Biokemistejä he olivat, biokemisti A. I. Virtasen oppilaita.

Professori Saurion kummastelema salamyhkäisyys on saattanut johtua pelkästään siitä, että elintarviketieteitä suunniteltiin kotitaloustieteiden katveessa ja ravintokemialle myönnettyjen resurssien turvin mutta salailun taustalla voidaan haluttaessa nähdä laajempänä yhteiskunnallisena syynä uusien ammattialojen valtapyrkimykset. Eri ammattialojen nousu puolestaan merkitsi markkinahintaisen tuotannon kasvua ja yrittäjien asiantuntija-aseman vahvistumista. Ammattikoulutuksen yleistymisen ja monipuolistuminen sekä ammattikorkeakoulujen synty 1900-luvun lopulla viittaavat asiantuntijavallan keskittymiseen markkinatoimijoille – mahdollisesti kirkkoa ja valtionhallintoa edustavien asiantuntijoiden vallan kustannuksella. – Asiantuntijoilla on valtaa määrittellä yksilön hyvinvointi ja he myyvät tätä ”hyvinvointi” – tuotettaan kaikenkarvaisilla markkinoilla, kuvitteellisista konkreettisiin, yksilön resursseja vastaan. Toisin sanoen: asiantuntijuus on ikiajat tiedetty tehokkaaksi mekanismiksi lisätä asiantuntijan roolin omaksuvan tahon taloudellisia resursseja ja taloudellista ynnä muutakin valtaa.

Professoreilta Cederberg ja Simola:

Yliopiston kolmannen korkeinta kotitalousopetusta koskeneen ehdotuksen laativat maanviljelyskemian ja -fysiikan professori Erkki Kivinen ja mikrobiologian ylimääräinen professori Unto Vartiovaara helmikuussa 1943. Ehdotus koski kandidaattitutkintoa ja varsinaisina kotitalousaineina ehdotettiin yhä ”kotitalouden keskeisimpiä aineita: teknologiaa ja taloustiedettä”. Näiden aineiden opinnot oli tarkoitus väliaikaisesti sovittaa kahden tiedekunnassa vakinaisesti edustetun oppiaineen puitteisiin niiden erityisinä kotitaloudellisina opintosuuntina. Kodin taloustiede, joka voitiin ehdotuksen mukaan ”epäilyksittä” liittää maanviljelystalouden yhteyteen, käsitti kodin piiriä ja väestöä kokonaisuudessaan koskevat taloudelliset ja sosiaalipoliittiset kysymykset. Kotitaloudellisen kokeellisen tutkimustyön keskeisimmän alan nimeksi sopi parhaiten kodin teknologia ja maanviljelyskemia oli kodin teknologialle paras sijoituspaikka. Kodin teknologian ja kodin taloustieteen opettajan virat luonnehdittiin lausunnossa väliaikaisiksi. Oli tarkoitus, että sekä kodin teknologiaan että kodin taloustieteeseen perustettaisiin myöhemmin professorin virka. – Lausunnon ja sen pohjalla tapahtuneen keskustelun perusteella tiedekunta päätti yksimielisesti tehdä konsistorille perustellun esityksen toimenpiteistä kotitalouden alaan kuuluvan opetuksen ja tutkimustoiminnan järjestämiseksi maatalous-metsätieteelliseen tiedekuntaan.⁴

Tiedekunnan virkaehdotus kuitenkin torjuttiin konsistorissa. Ehdotusta pidettiin kenties yhä liian kalliina. Maa oli sodassa. Kodin teknologian ja kodin taloustieteen opettajanvirkoihin oli kumpaankin pyydetty 90 000 markkaa. Vuotuisiin kodin taloustieteen laitostenmenoihin olisi tarvittu 10 000 markkaa ja kodin teknologian laitoksen perustamista ja varustamista varten aluksi yhteensä 650 000 markkaa. Kodin teknologian laitoksen vuotuismenot olisivat olleet 40 000 markkaa.

Maatalous-metsätieteellisen tiedekunnan järjestyksessä kolmas kotitalousvirkoja koskeva virkaehdotus oli otettu konsistorissa esille vuoden 1944 menoarvioehdotuksen käsittelyn yhteydessä mutta

kotitalousopetusta koskevien suunnitelmien laadintaan. Ensiksi puhuttiin agronomitutkinnon väliaikaisesta kotitalouslinjasta mutta helmikuussa 1943 professorit Kivinen ja Vartiovaara esittivät suunnitelman kandidaattitutkinnosta kotitalous pääaineena. (Lähde: Mäkinen 1994, s. 181 – ks. Mäkinen, Seija. 1994. AIV:n toiseksi viimeinen tohtori. Sivut 181–189 teoksessa Miettinen ja mt.: A. I. Virtanen työtoveriensa silmin. Gummerus).

⁴ M-m td 23.2.1943-1 §. – FM Paavo K. Roine, tuleva ravintokemian professori, oli alkanut suorittaa maatalous-metsätieteellistä perustutkintoa. Hän anoi 2.2.1943 tiedekunnan hyväksymistä maatalous- ja metsätieteiden kandidaattitutkinnon aineyhdistelmälle, johon kuuluivat laudatur mikrobiologiassa, kemiassa ja eläintieteessä. (Lähde: m-m td 4.2.1943-2 §).

7.4.1943 se jäi keskustelun jälkeen vielä pöydälle.⁵ Seuraavassa kokouksessa olivat läsnä ”Herra Rehtori, professori Nevanlinna sekä professorit Puukko, Lönnroth, Sauramo, Långfors, Kaila, Pihkala, Gulin, Simola, Kaira, Y. H. Toivonen, Vannas ja Ahlfors”. Otettiin uudelleen käsiteltäväksi kysymys määrärahan pyytämisestä ensi vuoden menoarvioon kotitalousopetusta varten:

Professori Lönnroth ehdotti, että tällä kertaa pyydetäisiin 70 000 markkaa kodin taloustieteen ylimääräisen opettajan palkkaamiseksi, 70 000 markkaa kodin teknologian opetusta varten, 10 000 markkaa Kodin taloustieteen laitosta ja 40 000 markkaa kodin teknologian opetuksesta aiheutuvia menoja varten. Konsistori katsoi kuitenkin 7 äänellä 6 vastaa oikeaksi olla tällä kertaa tekemättä esitystä määrärahan ottamisesta menoarvioon kotitalousopetuksen järjestämistä varten.⁶

Samalla konsistori kuitenkin asetti komitean, jossa puheenjohtajana toimi rehtori, professori Rolf Nevanlinna ja jonka jäseniä olivat maanviljelystalouden professori Rurik Pihkala, lääketieteellisen kemian professori P. E. Simola ja kemian professori A. I. Virtanen ja jonka sihteerinä toimi mikrobiologian professori Unto Vartiovaara, harkitsemaan kysymystä, missä muodossa ja laajuudessa kotitalousopetusta olisi yliopiston yhteydessä järjestettävä.⁷ Näin professorit Simola ja Virtanen liittyivät ”kotitalousväkeen”. – Tämä oli ensimmäinen ja ainoa kerta, jolloin professori ja tuleva nobelisti A. I. Virtanen osallistui yliopistollista kotitalousopetusta suunnitelleiden komiteoiden työhön mutta hänen vaikutuksensa kotitaloustieteiden kohtaloon oli mullistava.

Konsistorin asettaman toimikunnan istuntovuoden kuluessa muuttuivat luonnontieteellistä kotitalousvirkaa koskevat suunnitelmat olennaisella tavalla. Toimikunnan ehdotus valmistui keväällä 1944 ja koski sellaisen kandidaattitutkinnon järjestämistä yliopistoon, jossa pääaineena olisi kotitaloustiede suuntautumisvaihtoehtoinaan ravintokemia⁸ ja kodin taloustiede⁹. Kodin taloustieteen kiinteän ylimääräisen professorin viran haltijalla tuli olla tieteellinen koulutus yksityistalouden kysymyksiin, sillä hän antaisi opetusta ja johtaisi tutkimustyötä kodin piiriä koskevien yksityistaloudellisten (liiketaloustiede, arvioimistiede, tuloslaskenta), kansantaloudellisten ja sosiaalipoliittisten kysymysten aloilla. Kodin taloustieteen opetus voitiin ainakin toistaiseksi sijoittaa maanviljelystaloudelliseen laitokseen. Ehdotukseen liittyi professori Simolan 5. huhtikuuta 1944 päiväämääriä eriävä mielipide¹⁰. Maatalous-metsätieteellinen tiedekunta antoi komitean mietinnöstä yksimielisesti puoltavan lausunnon, sillä mietinnön toteuttaminen veisi ”erinomaisella tavalla” siihen päämäärään, johon tiedekunnan aikaisemmat aloitteet ja ehdotukset olivat tähänneet. Niinpä tiedekunta esitti asetusehdotuksen ravintokemian kiinteän ylimääräisen professorin viran, kodin taloustieteen kiinteän ylimääräisen

⁵ Pieni konsistori 7.4.1943-10 §; 7.4.1943-Liite (”Kotitalous”) §:ään n:o 8.

⁶ Pieni konsistori 9.4.1943-10 §.

⁷ Vuonna 1966 mikrobiologian professori Unto Vartiovaara käytti vuoden 1944 toimikunnasta nimeä ”suunnittelutoimikunta”. Vartiovaaran mukaan kyseisessä toimikunnassa oli hahmoteltu mm. kodinhoito-oppiaineen yliopistollinen opetus. (Lähteet: M-m td 27.10.1966-8 §; 27.10.1966-Liite A §:ään n:o 8; Kervinen 2008a eli käsikirjoitus n:o 1, s. 27).

⁸ Kodin teknologian professuuria oli tavoitellut FM Ella Kitunen. Hän oli tehnyt vuosina 1941–42 kotisäilöntä-aiheista väitöstutkimusta professori A. I. Virtasen ohjauksessa ja hänelle oli myönnetty apuraha Suomen Kulttuurirahaston Huhnamäen rahastosta ilman, että hänen olisi sitä tarvinnut anoa ja professori Virtanen oli oma-aloitteisesti tarjonnut Kituselle työtilat johtamaltaan Biokemialliselta Tutkimuslaitokselta. Maisteri Ella Kitusen tutkimustulokset olivat kuitenkin sellaiset, ettei tutkimus koskaan johtanut oppiarvoon. Kotimaisen marja- ja hedelmätuotannon talteen saaminen olisi ollut sodan johdosta elintärkeää, kun tuonti oli tyrehtynyt mutta sokerin puute oli sotavuosien ongelmia sekin ja puute häirtäsi hillojen valmistusta. Kitunen suositteli – yllättävän moderniin tapaan – erityisesti kylmäsäilytyksen kehittämistä. Kemiallisten aineiden lisäämistä säilykkeisiin Ella Kitunen joutui jyrkästi arvostelevaan, sillä ne heikensivät säilykkeiden laatua. Kitunen havaitsi lisäksi, että professori A. I. Virtasen kehittämä kemiallinen säilöntäaine suoranaisesti tuhosi C-vitamiinia! Seuraukset voi arvata. Kodin teknologian professuuri syntyi vasta vuonna 1969. Ravintokemia perustettiin 1940-luvulla kodin teknologian asemasta ja ravintokemian professoriksi nimitettiin Virtasen oma oppilas, Paavo Roine. Kodin teknologiaa edustavia oppiaineita lisättiin kursseina kotitaloudellisen perustutkinnon vaatimuksiin ja kotitalousylioppilaille tutkinnon suorittaminen muodostui poikkeuksellisen raskaaksi ja aikaa vieväksi.

⁹ Pieni konsistori 15.4.1944-4 §.

¹⁰ Pieni konsistori 15.4.1944-4 §; 15.4.1944-Liite §:ään 4 (Simola); Simola, O. E. 1944. Eriävä mielipide konsistorin vuonna 1943 asettaman toimikunnan mietintöön. Helsingin yliopiston asiakirjoja 1944:2. Helsinki.

professorin viran, ruuanvalmistusopin opettajan ja kodinhoito-opin opettajan viran perustamisesta Helsingin yliopiston maatalous-metsätieteelliseen tiedekuntaan.¹¹

Suurella konsistorissa oli keskusteltu kotitalousopetuskysymyksestä 17. toukokuuta 1944 ja yleiskeskustelua asiasta jatkettiin seuraavassa kokouksessa. Tällöin professori Cederberg esitti vanhan idean yliopistosta erillisen taloudellisen korkeakoulun perustamisesta. Ylin kotitalousopetuskin olisi professori Cederbergin mielestä – maatalous- ja metsätieteiden ohella – soveltunut taloudellisen korkeakoulun oppialaksi:

En suinkaan tahdo lähteä mistään n.k. käytännöllisten tieteiden ala-arvioimisesta, mutta minusta tuntuu siltä, että niiden harjoittaminen ja opetuksen antaminen näissä tieteen haaroissa kuuluisi erikoiselle taloudelliselle korkeakoululle samoin kuin teknilliset tieteet teknillisille korkeakouluille, kauppaa koskevat kauppakorkeakouluille j.n.e. Omasta puolestani lähtisin kyllä tässä tärkeässä kysymyksessä itsenäisen taloudellisen korkeakoulun linjalle, Tämän korkeakoulun ohjelmaan tulisivat tietenkin ensi sijassa kuulumaan maa- ja metsätieteellinen opetus ja nyt kysymyksessä oleva kotitalousopetus.

Professori Cederberg pyysi konsistoria tekemään esityksen komitean asettamisesta tutkimaan kysymystä kotitalousopetuksen järjestämisestä silmällä pitäen olisiko se järjestettävä taloudellisessa korkeakoulussa. Professori Cederbergin ehdotuksesta äänestettiin, jolloin konsistori 40 äänellä 17 ääntä vastaan päätti välittömästi jatkaa asian käsittelyä.¹²

Yleiskeskustelun päätyttyä konsistori käsitteli maatalous-metsätieteellisen tiedekunnan tekemän asetusehdotuksen. Tällöin professori Simola ehdotti, että ravintokemian ylimääräisen professorin viran sijasta perustettaisiin elintarvikekemian apulaisen virka ja kodin taloustieteen ylimääräisen professorin viran sijasta perustettaisiin saman aineen apulaisen virka. Ehdotusta nimityksen ”ravintokemia” korvaamisesta nimityksellä ”elintarvikekemian” ei kannatettu, joten se raukesi. Muulta osalta ehdotus kaatui äänestettäessä äänin 9 vs. 40. Seuraava äänestys koski asetusehdotuksen lähettämistä eteenpäin ja tällöin konsistori äänin 42 vs. 11 päätti pyytää yliopiston kansleria ryhtymään toimenpiteisiin, jotta kotitalousopetuksen järjestämisestä annettaisiin sellainen asetus kuin konsistori juuri oli hyväksynyt.¹³

Maininta erillisen kotitalouskorkeakoulun mahdollisuudesta löytyy taas Helsingin yliopiston lääketieteellisen kemian professori P. E. Simolan¹⁴ jättämästä eriävästä mielipiteestä. Professori Simola

¹¹ M-m td 4.5.1944-8 §; 4.5.1944-Liite n:o 4 §:ään 8.

¹² Konsistori 17.5.1944-4 §; 24.5.1944-2 §.

¹³ Konsistori 24.5.1944-2 §.

¹⁴ Professori Simola oli työskennellyt yritysajatti Huhtamäelle, jossa uusien tuotteiden – korvikkeiden tai pysyviksi tarkoitettujen – kehittäminen oli 1940-luvulla vilkasta. Yhtymään oli rakennettu keskuslaboratorio ja johtavat tiedemiehet tarjosivat apuaan. Professori Paavo Simolalle myönnettiin vuonna 1944 vitamiinipitoisen makeisen kehittämisestä lähinnä puolustusvoimille 50 000 markan palkkio. Itseoppinut Heikki Huhtamäki arvosti akateemista tutkimusta. Syksyllä 1944 – siis mitä sekavimmissa oloissa – pohdittiin jopa Huhtamäen oman tutkimuslaitoksen perustamista Helsinkiin. Ajatus ei kaatunut rahan puutteeseen, vaan siihen, etteivät johtajiksi ajatellut henkilöt – Simolan ohella muun muassa professorit Osmo Turpeinen ja Unto Vartiovaara – olleet käytettävissä. (Lähde: Vesikansa 1995, s. 47). – Huhtamäki ei lähtenyt perustamaan omaa tutkimuslaitosta Helsinkiin mutta elintarvikealan tutkimusta käytiin vahvistamaan – Helsingin yliopistossa. Ella Kituselle myönnettiin apuraha juuri Huhtamäen rahastosta. Huhtamäki oli vähän aikaisemmin lahjoittanut valtaosan omaisuudestaan Suomen Kulttuurirahastolle. Ravintokemian professoriksi nimitetty Paavo Roine opiskeli Kulttuurirahaston apurahalla Yhdysvalloissa ennen viran vastaanottamista ja ulkomailta palattuaan ja viranhoidon aloitettuaan hän ensi töikseen jakoi ravintokemian kahteen linjaan, joista vain toinen oli kotitaloudellinen. 1960-luvulla ravintokemian ei-kotitaloudellisesta linjasta muodostettiin oppiaine elintarvikekemian ja -teknologia. Amerikkalaiselta Kelloggs -suuryhtiöltä saatiin alkuvuosien rahoitus. Elintarvikekemian ja -teknologiaan yhdistettiin maatalous-metsätieteellisen tiedekunnan perinteinen elintarviketiede maitotaloustiede (alkuperäiseltä nimeltään meijerioppi) ja 1950-luvun lopulla lahjoitusvaroin perustettu lihateknologia. Maitotaloustieteellä oli vahvat ja monitahoiset siteet Valion kanssa. Meijeriopista 1940-luvulla eläkkeelle jäänyt prof. emer. Sandelin toimi Valion hallintoelimissä. Tohtori Paavo Roine avioitui vuonna 1943 professori Sandelinin tyttären Maritan kanssa. Nopeasti elintarviketieteistä kasvoi

luetteli eriävissä mielipiteessään ensinnäkin ne asiaryhmät, joihin konsistorin keväällä 1943 aset-
tama toimikunta oli etsinyt vastauksia.¹⁵ Asiaryhmiä löytyi neljä: 1. Soveltuiko kotitalousopetus
luonteensa puolesta yliopistossa annettavaksi? 2. Oliko kotitalousopetuksen järjestäminen yliopis-
toon tarpeellista ja tarkoituksenmukaista? 3. Missä muodossa kotitalousopetusta yliopistossa oli
annettava? 4. Mihin toimenpiteisiin yliopistollista kotitalousopetusta järjestettäessä oli ryhdyttävä?

Professori Simolan mielestä kotitalouskysymyksiä olisi voitu tutkia riittävän tieteellisesti muualla-
kin kuin yliopistossa. Paras ratkaisu olisi ollut erillisen kotitaloudellisen korkeakoulun ja sen yhtey-
dessä olevan tutkimuslaitoksen perustaminen. Korkeakoulun opettajina olisivat voineet toimia yli-
opiston opettajat. Toinen mahdollisuus olisi ollut kotitaloudellisten täydennyskurssien järjestämi-
nen. Tästä olisi voitu kehittää edelleen opetusmuoto, jossa yliopistossa olisi annettu kotitaloutta
opiskeleville säännöllistä teoreettista opetusta, kotitalousopettajaopistojen huolehtiessa käytännöllis-
estä opetus- ja harjoituspuolesta.

Professori Simola vastusti oppiainenimeä ”ravintokemia”. Sana ravitsemus oli jätettävä sekaan-
nusta aiheuttavana pois alan määrittelystä ja termiksi oli otettava ”elintarvikekemian”, sillä se sana jo
oli kansainvälisessä käytössä. ”Elintarvikekemian” oli jo vanhastaan tunnettu tieteenhaara, jolla oli
maaloudellisen opetuksen piirissä ollut arvovaltaisia edustajia. Vaihtoehtoisesti olisi voitu harkita
sanoja ”taloustarvikekemian” tai ”kotitalouskemian”. Nimitys kodin teknologia ei ollut sopiva, jos
aineen haltijaksi haluttiin tieteellisesti pätevä henkilö. Århusin yliopistossa käytettiin samaa alaa
tarkoittavana sanana termiä ”kotitalousteoria” mutta professori Simola ei pitänyt menettelyä onnis-
tuneena, sillä kotitalousteorian edustajan opetus- ja tutkimuspiiriin kuuluivat lähinnä ruokatavarain
kokoomus, leivonta, keittäminen, paistaminen, säilöminen sekä kotitaloustarvikkeiden teknologia.
Professori Simola esitti varmoja mielipiteitä:

Kotitalouden opetuksessa on luonnontieteisiin perustuvalla linjalla juuri kotitalouteen sovelletulla ruoka-aineiden kemi-
alla ja teknologialla mitä keskeisin merkitys, ja tämä kaikki kuuluu juuri elintarvikekemian piiriin. Elintarvikekemistil-
lä, joka toiminnassaan tavallisesti joutuu elintarvikkeiden ohella perehtymään monenlaisten muiden taloustarvikkeiden
kemiaan, on myös edellytykset hallita riittävässä määrin sellaiset varsinaisen elintarvikekemian ulkopuolella olevat,
kodin piiriin liittyvät kemiallis-teknilliset kysymykset, kuten pesu.¹⁶

Professori Simolan näkemyksen mukaan kodin taloustieteen opetus olisi voitu aloittaa vaatimatto-
mammin kuin ylimääräisen professorin johdolla. Aineeseen olisi voitu perustaa vain ylimääräisen
opettajan tai apulaisen virka, sillä kodin taloustiede oli uusi oppiaine Euroopan yliopistoissa. Ensi

maaloudellisen tiedekuntaan kolmas tiederyhmä maaloustieteiden ja metsätieteiden oheen. – Onko liioi-
teltua sanoa, että kaikkea elintarviketeollisuutta palveleva tutkimuslaboratorio perustettiin Helsingin yliopistoon? Alku-
rahoitus tuli elintarviketeollisuudelta mutta jatkorahoitukseen käytettiin suomalaisten veronmaksajien rahoja ilman, että
kansanedustuslaitos olisi tehnyt asiasta ennakkopäätöstä. Teollisuus oli aggressiivisen kasvun vaiheessa kaikkialla suo-
malaisessa yhteiskunnassa. Markkinat kasvoivat. Markkinahintainen hyödyketuotanto kasvoi ja sen kasvusta tehtiin
yhteiskunnan jäsenten hyvinvoinnin mittari. Teollisuus ja kotitaloudet kilpailivat samoista resursseista. Hyvin konkreet-
tisessa muodossa tämä kilpailu näkyi maaloudellisen tiedekunnassa, missä elintarviketeollisuus vahvasti
vaikutusvaltaansa kotitaloustieteiden perustamisen kautta. Eurooppalainen yliopistolaitos on koko olemassaolonsa ajan
palvellut ensisijaisesti rahoittajiaan. Myöntämänsä rahoituksen voimalla esim. elintarviketeollisuus muuttui aina vahvis-
tuvaksi osaksi perinteisesti etupäässä kirkon ja valtion virkoihin kouluttavan Helsingin yliopiston todellisuutta. Tapah-
tumia voi kuvata käsitteellä ”vallankaappaus” ja yritysten vallanoton jännitysnäytelmää voidaan tarkastella esim. maata-
lous-metsätieteellisen vaiheissa 1940–50 -luvulla. Kotitaloustieteille oli näytelmässä rooli mutta se rooli oli luultavasti
suunniteltu sivurooliksi jo elintarviketeollisuutta uskollisesti palvelleiden yliopiston viranhaltijoiden kotitaloustieteitä
koskeneissa suunnitelmissa. Bruttokansantuotteen kasvun tukeminen, Suomen kilpailukykyyn vahvistaminen globaaleil-
la markkinoilla sekä kestävä kehitys ovat tätä nykyä Helsingin yliopiston maaloudellisen tiedekunnan toi-
minta-ajatuksen kuuluvia asioita.

¹⁵ M-m td 15.4.1944-4 §; 15.4.1944-Liite (”Simola”) §:ään n:o 4; Simola 1944.

¹⁶ Simola 1944, s. 12–13.

alkuun olisi voitu perustaa ylimääräisen professorin virka vain kotitalousopetuksen keskeisimpään aineeseen, elintarvikekemiaan.

Tanskalaisen suunnitelman mukaan kodin taloustieteen oppialan nimenä oli "husholdningsøkonomi" ja siihen sisältyivät muun muassa kysymykset talousyksiköiden asemasta yhteiskunnassa, hinnan muodostuksen teorian, ostomuodot, kodin talouspolitiikka, palkkausmuodot, työn suunnittelu, tulon jakautuminen, kodin taloussuunnitelmat, kodin kirjanpito sekä ruokatalouden hintalaskelmat.